

Blot en smagsprøve på, at det statelige bind i kvartformat rummer ikke uvigtige bidrag til dansk historie. Andre eksempler, der udspringer af Gert Rantzaus virksomhed som lensmand på Kronborg, er egenhændige breve fra dronning Sophie (»liebe Gerrt«), Frederik II's brev om murerarbejdsmandenes forsømmelser på Kronborg og en forordning om flagsignaler til skibsfarten i Øresund, der desværre er i meget dårlig stand, og som udgiverne meget forståeligt har afstået fra at gengive, hvorimod en detaljeret beretning om Christian IV's berlinske rejse 1595 citeres in extenso. Endelig tegner Svend Gissel sig for et overraskende indslag, en oversigt over de danske adelige – mange hundreder – der var indbudt til Frantz Rantzaus bryllup 1584. Med sin kompromisløse ordenssans og forskerglæde har Gissel skabt en formelig renaissanceadelshåndbog.

Udgavens absolutte hovedpersoner er selvsagt fader og søn, Johan og Heinrich Rantzaus. Man kan undre sig over 1500-tallets mandschauvenisme (Heinrich Rantzaus døtre måtte ikke låne bøger i biblioteket på Breitenburg, men deres mænd fik lov), og de to stenrige og vidtberømte statsmænds lidenskabelige udladninger, når selv den mindste eng truede med at gå deres næse forbi, skal man vist til nutidens sportsverden for at forstå.

Breitenburgarkivet slap uskadt fra stormen 1628, men på et eller andet tidspunkt må nogen (skam få!) have frasorteret den kolossale mængde af navnlig ældre korrespondance med kongehuset, slægtninge og andre adelige, således at stort set kun retslige dokumenter blev tilbage. Arkivet, som selv i denne lemlæstede tilstand er omfattende og inspirerende nok, befinder sig i dag i Landesarchiv Schleswig-Holstein. Den ene udgiver, Kurt Hector, døde i 1981. Også fra dansk side bør der lyde en varm tak til Wolfgang Prange, der har fuldført sin forgængers livsværk.

Mikael Venge

GEORGE DUBY: Verdens bedste ridder. Guillaume le Maréchal. Oversat af JACQUES BERG. Forum, 1987. 171 s.

Denne lille bogs berømte forfatter har evnen til at skrive for både læg og lærd, videnskabelige bøger veksler med populære fra hans hånd. Den foreliggende er medrivende som en førsteklases roman og hører tilsyneladende til i den sidste gruppe – forfatteren er ikke for ingenting medlem af Det franske Akademi – men Duby går andre veje end sine forgængere i analysen af ridderkvadet *Histoire de Guillaume le Maréchal*. Digtet er ofte nok udnyttet til at skildre det indbyrdes forhold mellem de engelske og franske konger i årtierne o. 1200. Dubys interesse, som han selv betegner som lidenskabelig, skyldes at digtet lader sig udnytte som et enestående udtryk for ridderkulturens tænkemåde. Vi er på den nye turneringsplads der hedder L'histoire des mentalités.

I bogen fortolkes et hyldestdigt om en opkomling der fra jævn adelsmand steg til at blive Englands rigsforstander og af kendere ved det franske hof betegnedes som verdens bedste ridder. Det er antagelig forfattet af en herold (turneringsleder), altså af en ikke-gejstlig, der bygger på stof meddelt af en ridder der sandsynligvis var vor helts nære ven. Meddelelsen fortæller hvad han har set med

egne øjne, men måske navnlig hvad le Maréchal selv har fortalt ham og kunne lide at få fortalt igen. Vennens hukommelse bliver da i virkeligheden le Maréchals egen. Duby vil ganske enkelt forsøge at se verden som disse mænd opfattede den så langt tilbage som deres erindring rakte.

Som i en film starter bogen med heltens flotte død på sit slot, et fænomen svært at indstille sig på for et nutidsmenneske, for derefter at skildre hans livs højdepunkter i rigtig tidslig rækkefølge. Ubesværet anvender Duby sin store viden til at trænge ind i en tekst som udtryk for en samfundsorden der var bygget på samvirkende ideer om ulighed, tjeneste og loyalitet. Magtspillet om at stige op, alle afhængighedssystemer og kongemagtens stilling i feudalsystemet levendegøres. Samtidig ser vi hvordan ridderen levede sin kristendom efter en moral karakteriseret af tapperhed, gavmildhed og troskab.

Det er Dubys mening at hvad det gælder for le Maréchal er typisk for ridderkulturen (»uden dette vidnesbyrd ville vi kun vide meget lidt om riddernes egen kultur«), og det er naturligvis et ømt punkt. Kvinder omtales kun helt perifert i digtet, og derfor går forfatteren ikke nærmere ind på den høviske optræden der ellers regnes for at høre til ridderdyderne. Et andet billede kunne jo tænkes hvis vi havde haft mere end dette ene vidnesbyrd. At vi med Dubys indtrængende fortolkning og skrivekunst har fået en dejlig bog på dansk er dog hævet over enhver tvivl.

Esben Albrechtsen

NYERE TID

KAREN SKOVGAARD-PETERSEN: Erasmus Lætus' *Margaretica*. Klassisk epos og dansk propaganda. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. København, Museum Tusulanum, 1988. 103 s. 107 kr.

I 1573 udkom der i Frankfurt et latinsk heltedigt om Margrethe I og slaget ved Åsle 1389, forfattet af den danske renæssancelærde Erasmus Lætus alias Rasmus Glad. Læserne af dette tidsskrift vil allerede have bemærket (1987 s. 209-237), at Karen Skovgaard-Petersen højst fortjenstfuldt har fremdraget Lætus' epos og peget på dets aktuelle sigte, den litterære polemik mod Johannes Magnus' stærkt danskfjendtlige Sveriges historie. I dette skrift analyseres teksten, og Lætus' brug af forlæg, især Æneiden, demonstreres overbevisende. Klogt nok har Karen Skovgaard-Petersen stort set afstået fra at inkludere sig på den historiske gætteleg at gennemskue Lætus' omfattende persongalleri, der rummede mange, ofte smigrende, hentydninger til hans samtid. Her ligger en lækkerbidsken og venter på en genealog eller adelshistoriker. Derimod gennemføres den litterære analyse med en imponerende lærdom og et smittende engagement, der lover godt for dansk humanistisk forskning.

Mikael Venge